

התפתחות תפיסות הלחימה של הצד השני 1979 - 2009

תא"ל איתי ברון: ראש מרכז דדו

התזה של ההרצאה הזאת רואה את תחילת הדרך עשור קודם להתמוטטותה של ברית המועצות. בעיני הצד השני התמוטטותה של ברית המועצות היא במובנים רבים תוצאה של ההתפתחות שאני הולך לדבר עליה ולא מה שהביא את ההתפתחות הזאת. יש כל מיני דרכים לתאר את העניין הזה ואני אנסה להקביל את ההתפתחות שאני הולך לדבר עליה בצד השני לאבני הדרך המרכזיות בהתפתחות התפיסות הצבאיות במערב.

שנות ה-80' כזכור היו השנים של ה-Air-Land Battle Follow On Forces Attack של ששימש בסיס לדיונים בארה"ב וגם במקומות אחרים, המהפכה בענייני צבא בשנות ה-90' (RMA) והדיונים על ה-Transformation עם הנגזרות שלו גם בתחום האפקטים, וגם כמלחמה מבוססת רשת בעשור הנוכחי. אם הייתי נותן את ההרצאה הזו באנגלית הייתי קורא לה ה-Other RMA המהפכה בענייני צבא של הצד השני.

התזה המרכזית של ההרצאה היא שבשלושת העשורים האלה יש התפתחות תפיסתית מקבילה, אוסף התופעות הטקטיות, הרק"ק, הטק"ק ההסוואה וההונאה, המיגון, המנהרות, יש להם מכנה משותף רחב והן נובעות באופן ישיר מהתפתחות תפיסתית ברמה גבוהה יותר, אני אתרכז גם במדינות כמו סוריה, עיראק, איראן. וגם בארגונים כמו חיזבאללה, חמאס, אל קעידה. הטענה של ההרצאה היא שיש הרבה מאוד משותף בתפיסות גם של המדינות וגם של הארגונים ובעיקר בשילוב המאוחד מיוחד הזה שאנחנו צופים בו של מדינות וארגונים.

רוב ההרצאה תתעסק בעבר, אני אגיד כמה מילים על העתיד כי אני חושב שאנחנו נמצאים היום בנקודת מפנה שקשורה באופן ישיר בהפקת לקחים של הצד השני מ-06' ו-09' באופן שהוא פחות תואם את החוכמה המקובלת, הלקחים של הצד השני הם ביסודם

לקחים לא חיוביים. כלומר, מה שקרה ב-06' ו-09' מחייב בראיית הצד השני שינוי בתפיסתו.

ההרצאה הזאת מבוססת על מחקר שנערך במרכז דדו, הוא בראש ובראשונה מבוסס על ניתוח טקסטים של הצד השני ואני אתן דוגמא כיצד הטקסטים של הצד השני משקפים את ההתפתחות התפיסתית הזאת. זה טקסט של נסראללה מראיון לאל ג'זירה ב-03', אבל הוא חוזר ליום מאוד מיוחד, ל-16.2.92, יום שבו שני מסוקים ישראלים הורגים את עבאס מוסאווי, המזכ"ל הקודם של חיזבאללה ונסראללה מספר איך חיזבאללה למד מהאירוע הזה, אחרי האירוע הזה בפעם הראשונה חיזבאללה ירה על ישובים אזרחיים ישראלים בצפון.

"... הפעם הראשונה שבה הפננו את נשקנו נגד היישובים הישראלים הייתה ביום שבו נהרג המזכ"ל הקודם של ארגון חזבאללה עבאס אלמטאווי. המהלומה הראשונה שהנחתנו עליהם הייתה מכאיבה מאוד משום שהיא הייתה בגדר הפתעה לישראלים. אנו מצידנו גילינו לאחר שיגור הקטיושות על היישובים כי האויב הפסיק את ההתקפה עלינו, ומאותו יום הבנו את הלקח שהיה עמום באירוע זה ..."

חסן נצראללה, ראיון לאלג'זירה, 2003

מה הם למדו מהעניין הזה? הם למדו 'שהאויב הפסיק את ההתקפה עלינו ומאותו יום הבנו את הלקח שהיה טמון באירוע הזה'. זאת אומרת יש פה גם דיון אסטרטגי באופן שבו חיזבאללה ביסס הרתעה מולנו וגם דיון אופרטיבי בשאלה איך משיגים את ההרתעה הזאת - רק"ק נגד ישובים אזרחיים. זאת דוגמא לאופן שבו אנחנו מנתחים את הטקסטים ואני אתן עוד כמה דוגמאות לעניין הזה.

אם מסתכלים על הטקסטים של הצד השני אחד הדברים המעניינים שעולים מהם זה דמיון רב באופן שבו גורמים שונים בישויות שונות, מדינות, ארגונים, במקומות שונים, מנתחים את הבעיה שאיתה הם מתמודדים.

סדאם חוסיין בנאום שהוא ממש טקסט מכונן של ההתפתחות התפיסתית הזאת כמה ימים לפני מלחמת המפרץ הראשונה, מנסה להסביר איך הוא הולך להתמודד עם

"... אם תלכו לשדה הקרב עתה לא תראו מכל אלפי הטנקים ומיליוני האנשים אלא מועט, אותם אלה שנעים בכבישים הראשיים. ואילו אחרים, כולם שקועים בתוך האמה ומבוצרים. לאחר שתכוון נגדם האש הם ירימו ראשם ויתקדמו עם הטנק והחי"ד. ואז אותם בחורים יתגלו לעין והם ייצאו שלים ועם יכולת להלחם. **כל העליונות הקיימת על הנייר תיבחן בסופו של דבר בשדה הקרב** ..."

צדאם חוסיין [עיראק], 1991

הרי ידוע לכל שישראל היא התוקפנית והיא שהתקיפה [את הערבים] בעבר. **ידוע גם שמאזן הכוחות נוטה לצידה, ושמצויים ברשותה אמצעים טכנולוגיים מתקדמים, למשל לוויינים, המעניקים לה יכולת התרעה מוקדמת** ... כשאנו שואלים את עצמנו כיצד השיגה ההתנגדות את הניצחון במאי 2000, האם בכוח הנשק? תשובתנו היא כי ההתנגדות לא השיגה את ניצחונה בכוח הנשק אלא בכוח הרצון ובכוח האמונה ...

בשאר אל אסד [סוריה], 2000

"... מלחמה א-סימטרית ... היא האסטרטגיה [שלנו] להתמודדות עם היכולות הגבוהות של האויב. דוגמא בולטת לסוג מלחמה זה הייתה מלחמת לבנון 2006 ... מכיון שהיכולות הטכנולוגיות של האויב הינן גבוהות מאוד, וחרף ההתקדמות שהשיגנו בתחום הציד הצבאי, אנו [עדיין] מצויים ברמה נמוכה יותר לעומתם. [הרי] כדי להתמודד באופן מוצלח עם האויב, אנו חייבים לאמץ את האסטרטגיה הזו, ולנקוט שיטות שונות בתחום זה ..."

מוחמד עלי עזיז ג'עפרי [איראן], 2007

העליונות האמריקאית, העליונות של הקואליציה, הוא כבר מבין שלמתקפה הקרקעית תקדם מתקפה אווירית והתזה של סדאם היא יחסית פשוטה. הוא אומר 'אנחנו נסתתר, נתמגן, נשרוד את המתקפה האווירית ולכשהיא תסתיים המלחמה תחזור לדפוסים שאותם אנחנו מכירים היטב ממלחמת איראן-עיראק שהסתיימה אך לפני כמה שנים' והדגש פה הוא על הרעיון - כל העליונות הקיימת על הנייר תבחן בסופו של דבר בשדה הקרב.

כלומר, הוא מבין את העליונות אבל בתפיסתו יש לו דרך להתמודד, דרך שבמלחמת המפרץ הראשונה בראייתנו נכשלה ואני חושב שהסיפור שלו הוא סיפור שונה.

באשר אסד עשור מאוחר יותר, כמה ימים לאחר שהוא יורש את אביו, גם כן מדבר על מאזן הכוחות שנוטה באופן מובהק לצידה של ישראל בגלל העליונות הטכנולוגית שלה. 'איך נתמודד עם העניין הזה?' שואל את עצמו באשר, הוא מתרשם מהנסיגה במאי '00 והוא אומר 'בואו ניקח את הדוגמא של ההתנגדות של חיזבאללה, זה לא כוח הנשק זה כוח הרצון'.

"... לאור אי השוויון בין הכוחות המזוינים שלנו וכוחות האויב, עלינו לאמץ את אמצעי לחימה המתאימים: שימוש בכוחות קלים הנעים במהירות ובחשאי. במילים אחרות לאמץ לוחמת גרילה שבה לוקחים חלק בני האומה ולא כוחות הצבא. כפי שאתם יודעים בתנאים הנוכחיים זה יהיה חכם יותר לצבא להימנע מלוחמה קונבנציונאלית מול הכוחות הצלבנים של האויב ..."

אוסאמה בן-לאדן [אל-קאעידה], 1996

"... המשאבים העומדים לרשות תנועת ההתנגדות [חיזבאללה] מעטים וחלשים מאלה של הכובש. מה שמאזן את החולשה הזאת הוא בחירה נכונה בשיטות הלחימה, מהסוג המאלץ את הכובשים להיכנע למרידות המלווה את מהלכיהם הצבאיים, באופן המחייב אותם להבין את הקושי הטמון בהמשך הכיבוש ..."

נעים קאסם [חיזבאללה], 2005

"... נכון שעמנו לא מחזיק במטוסים, טנקים, צוללות, טילים גרעיניים או פצצות זרזן, אך יש לו רצון, כוונה, אמונה ונחישות והוא מצטייד בהתמדה, אחדות ויכולת להיות סבלניים ולעמוד איתן ..."

איסמעיל הנזיה [חמאס], 2009

ג'פארי הוא המפקד הנוכחי של משמרות המהפכה האיראנים, הטקסט שלו הוא מעניין כי הוא כבר קורא בשם להתפתחות התפיסתית הזאת. הוא מתאר את האסטרטגיה להתמודדות עם היכולות הגבוהות של האויב, הוא קורא לזה מלחמה א-סימטרית, הוא לא במקרה עושה שימוש בשם שמקובל במערב כי זה חלק מדיאלוג הרתעתי אבל ללא ספק הוא מתאר איזושהי אסטרטגיה של התמודדות עם הבעיה המרכזית שהיא הפער הטכנולוגי.

התבטאויות שונות אפשר לראות גם אצל הארגונים. בן לאדן בפאתווה מאוד מפורסמת ב-'96, הפאתווה שהיא הראשונה בסדרת ההכרזות על המלחמה עם האמריקאים, הוא מדבר על אי השוויון בין הכוחות שלנו לשל האויב והצורך לתת מענה לאי השוויון הזה באמצעות אימוץ כלים ותפיסות שהם רלוונטיים, הוא מדגיש את העניין של לחימה בכוחות קלים, גרילה וכו'.

נעים קאסם הסגן של נסראללה בטקסט דומה ואיסמעיל האנייה בעיצומה של "עופרת יצוקה" 'עמנו לא מחזיק במטוסים, טנקים, צוללות, טילים או פצצות אבל יש לו רצון' והוא מדגיש שני עניינים שהם מאוד מרכזיים בתפיסה - היכולת להיות סבלניים ולעמוד איתן וסבלנות ועמידה איתנה למעשה זה שניים משלושה מרכיבים מאוד מרכזיים בתפיסה.

אני אתאר שלושה עשורים של התפתחות תפיסתית. אני ממקם את ההתפתחות הזאת עשור לפני התמוטטה של ברית המועצות בטלטלה הגדולה שאוחזת את המזרח התיכון בשנות ה-80'. שנות ה-90' ללא ספק, הם השנים המרכזיות ביותר, בהם מתפתחת התפיסה הזאת ובמובנים רבים עומדת למבחן ועל המבחן הזה אני אדבר בסוף תחת הכותרת "מה הלאה?".

אני מתחיל בטלטלה בשנות ה-80', אנחנו מכירים את הסיפור איך התפתחו התפיסות האמריקאיות, בעיקר ב-Army בשנות ה-70' תחילת שנות ה-80' בעקבות הפקת לקחי מלחמת יום הכיפורים, מה שמעניין לראות בדיעבד שבאותם שנים שדון סטארי ואחרים וחלק מהאנשים שיושבים פה בקהל היו מעורבים בעניין הזה, בשנים שבהם האמריקאים למדו כאן את הלקחים של הלחימה נגד הסורים ברמת הגולן, נושבות כבר רוחות של שינוי במזרח התיכון ובסופו של דבר מביאות את הצד השני לאמץ תפיסת לחימה שונה מהותית מזו של סוריה במלחמת יום הכיפורים.

יש פה ארבעה אירועים דרמטיים, שכולם קורים בשלוש שנים משמעותיות ביותר, בין 79' ל-82', בהיבט של התפיסות המערביות אלה השנים שבהם מסוכמת תפיסת Air-Land Battle, שבסופו של דבר מתפרסמת באוגוסט 82' ב-FM 105 של 82', בצד השני שלוש השנים האלה הם שנים של טלטלה עזה. המהפכה באיראן 79' הופכת את איראן הפרו-מערבית לרפובליקה אסלאמית, נשלטת ע"י כהן דת שיעי, מנתקת את איראן ממקורות

האמל"ח והדוקטרינה שלה במערב ויוצרת גל שתכף נראה איך הוא משפיע גם באיראן, גם במקומות אחרים בעולם.

העיקרון של יצוא המהפכה הוא מרכיב די מרכזי בסיפור הזה והוא חלק מאותה אסטרטגיה איראנית של השנים שאחרי המהפכה ב-79'.

הפלישה הסובייטית לאפגניסטן בחג המולד של 79' גם היא אירוע רב רושם, מאוד משמעותי בהיסטוריה של ההתפתחות התפיסתית של הצד השני, בטקסטים של הצד השני ברית המועצות לא מתמוטטת כתוצאה ממלחמת הכוכבים של רייגן או מחוסר יכולת להתמודד איתה, היא מתמוטטת במידה רבה בגלל הניצחון באפגניסטן. הפלישה הסובייטית הופכת את הסכסוך הפנימי באפגניסטן לג'יהאד, היא מביאה מוסלמים מכל העולם להגיע לג'יהאד היא יוצרת דור של לוחמים מלאי מוטיבציה עם ניסיון מבצעי והיא בעיקר מקנה להם סיפור ניצחון וזה העניין של הניצחון על ברית המועצות.

מלחמת איראן-עיראק, עוד אירוע שקורה באותן שנים היסטוריות, היא במובנים רבים בסיס לחשיבה גם האיראנית וגם העיראקית בשני העשורים הבאים. גם אמצעי הלחימה, גם הטקטיקות, גם התפיסות האופרטיביות, למלחמת איראן-עיראק יש השפעה עצומה על האופן שבו הם התפתחו, מלחמת שלום הגליל עם שורה ארוכה של התפתחויות, השינוי הפוליטי באש"ף שמשנה את יחסי החוץ והפנים, יחסי הכוח בין החוץ והפנים אצל הפלסטינים, המחשת הנחיתות הסורית ויצירת הוואקום שעוד מעט יביא להופעתו של חיזבאללה.

בשלוש השנים ההיסטוריות האלה קורים דברים נוספים, מצרים יוצאת ממעגל הלחימה וזה אירוע טראומתי בעיקר לסורים שראו תמיד בקואליציה ערבית את הבסיס לתפיסת הביטחון שלהם, התקיפה הישראלית על הכור בעיראק חושפת גם יכולות של תקיפה מדויקת, גם מוטיבציה להפעיל את הכוח העולם נהיה יותר גלובלי, האופן שבו מופץ הידע משתנה, גם ה-CNN מתחילה את השידורים שלה ב-80' ועד אמצע שנות ה-90' היא תישאר מונופול של רשת שידור גלובלית.

אני מתאר מאוד בקיצור איזושהי סביבה אסטרטגית, אני חושב שהשפעה האמיתית של השנים האלה היא, כמובן גם בתיאור השינוי בסביבה האסטרטגית אבל לא פחות בהשפעה על הביוגרפיות האישיות של האנשים שבסופו של דבר הביאו לפיתוח התפיסה הזאת, כשמסתכלים על החבורה הזאת שלכל אחד מהם יש תרומה מאוד משמעותית להתפתחות התפיסה ושואלים איפה הוא היה בין 79' ל-82'? אלה השנים הפורמטיביות שלו, שלושת האנשים בצד שמאל של המסך הם האנשים שב-88' יקימו את אל קעידה, בשנים האלה הם נוסעים ממקומות שונים, מצרי, סעודי, פלסטיני, לאפגניסטן להלחם, אפגניסטן היא הניסיון המבצעי שלהם, אפגניסטן היא ההקשר הפוליטי שלהם ולכן השנים האלה הן כל כך משמעותיות מבחינתם.

נסראללה, ומוסאווני נוסעים במחצית שנות ה-70' ללמוד בנג'ף, בעיראק, מגורשים משם ב-78', מגיעים ב-79' לבעל בק, הם יהיו הבסיס האידיאולוגי שעליו יוקם חיזבאללה ב-82'. מורנייה שהוא דמות מאוד מרכזית בסיפור הזה, בשנים האלה באש"ף מקבל הכשרה ממוסדת מההכשרה שאש"ף ידע להציע ללוחמים שלו, הכשרה בגרילה ממוסדת, גרילה קלאסית, והניסיון המבצעי שלו שהוא יביא ב-82' לחיזבאללה יתחבר עם הבסיס האידיאולוגי ובעצם יביא את חיזבאללה למה שהוא הפך בעשורים הבאים. ג'פארי מפקד משמרות המהפכה, הניסיון הפורמטיבי שלו זה מלחמת איראן-עיראק, בגדול אלה שנים משמעותיות, זה הניסיון שאיתו האנשים האלה יוצאים לפיתוח התפיסה. השנים האלה מסתיימות ומאופיינות במשבר עצום שיש פה בקהל אנשים שבמובנים רבים אחראים למשבר הזה.

יש פה טקסט שתמיד מעניין לחזור אליו, הוא חלק מפקודת יום של אסד האב לכוחותיו ב-21.6.82, כמה שבועות לאחר תקיפת הטילים ב-9.6 זה טקסט שכשלומדים מה זה נחיתות זה הטקסט הכי מובהק של אימוץ הנחיתות. זה תחת השפעת תקיפת הטילים בבקעת הלבנון, תחת השפעת הפלת עשרות מטוסי הקרב, 'אם תחודש הלחימה' אומר אסד לאנשיו 'עלינו להלחם מבלי לשים לב לעליונות של חיל האוויר של האויב, עלינו

להוכיח לאויב כי חיל האוויר שלו לא ינצח בקרב כפי שלא עלה בידי חיל האוויר של ארה"ב לנצח בווייטנאם' ווייטנאם לא מופיעה פה סתם, מורשת ווייטנאם היא מרכיב מאוד מרכזי בחשיבה שמובילה לתפיסה הזאת.

זה כמובן קשור לתקיפת הטילים, להופעתו של הנשק המדויק, להופעתם של אמצעי האיסוף שפועלים בזמן אמיתי ולהבנה של הצד השני לגבי השינוי המשמעותי שקורה בשדה הקרב.

מה שקורה מיד אחרי זה, בסוריה מבצע שלום הגליל מביא לעלייתה של תפיסה שמקורה עוד בשנים שלפני כן, תפיסת האיזון האסטרטגי. מחסני הנשק הסורים מתמלאים בשנים האלה באמצעי לחימה משוכללים אבל ב-86' בנאום מאוד מיוחד אסד אומר לעמו ולעולם כולו ש 'אנחנו לא יכולים להמשיך בעניין הזה' מ-86' בעצם משתנה התפיסה הסורית בעיקר עקב בעיית משאבים.

ברקע המשבר הזה שסוריה היא מייצגת מובהקת שלו, איראן עסוקה בשנים האלה במלחמת איראן-עיראק, כמובן גם עיראק, על רקע משבר המדינות האלה מתרחשת תופעה מאוד מעניינית, בוודאי מעניינת כשמסתכלים בדיעבד ורואים ששלושת הארגונים שהיום מובילים את המאבק במערב, וכמובן בישראל, הם תוצר מובהק של השנים האלה.

חיזבאללה מוקם ב-82', חמאס מוקם בדצמבר 87' עם תחילת האינתיפאדה, שיח' יאסין צריך לקבל החלטה אסטרטגית והוא מקבל אותה, מקים את החמאס, ואל קעידה מופיע ב-88' לקראת הניצחון באפגניסטן.

הופעת הארגונים האלה היא תוצר מובהק של המשבר הגדול הזה ושל ההבנה המופשטת הזאת שהדרך להתמודדות עם העליונות המערבית, ובאופן קונקרטי יותר עם העליונות הישראלית היא דרך אחרת שצריך שיהיו לה גם היבטים ארגוניים ואחד מההיבטים הארגוניים האלה זה העברת המקל בין המדינות לארגונים והחיבור המאוד מיוחד הזה של מדינות וארגונים.

אני מאוד מקבל ששנות ה-90 הם השנים שבהם התפיסה הזאת מתעצבת אבל אי אפשר להבין אותה בלי להבין את המשבר של שנות ה-80 ואת ארבעת האירועים המכוננים של שלושת השנים של 79-82'.

מה שקורה בשנות ה-90 שהישויות האלה רואות CNN. הן צופות בעימותים של שנות ה-90 וזו נקודה מאוד חשובה להבין, כי התפיסה הזו נוצרת על רקע מה שרואים בשנות ה-90'.

אם אתם זוכרים בשנות ה-90 הראשונות יש ל-CNN פרסומות I was watching CNN, היא תופסת כל מיני מנהיגים, בעיקר סביב מלחמת המפרץ הראשונה אומרים 'ראיתי ב-CNN' בשנים האלה הידע נהיה יותר גלובלי וכבר לא צריך להתעמק יותר מדי בטקסטים, אפשר לראות מה קורה והעימותים של שנות ה-90 הם העימותים שמשמשים כרקע להתפתחותה של התפיסה הזאת.

בעיראק זה המאבק באזורים האסורים לטיסה, זה ההתמודדויות היותר ספציפיות ב-92', 93', 96', 98', התקיפות האמריקאיות. אירועי מוגדישו 93' עם הגופה של הריינג'ר האמריקאי ברחובות, ראינו את זה ב-Black Hawk Down. בלבנון, בבוסניה, בתקיפות האמריקאיות כמענה לפיגועים בשגרירויות בקניה טנזניה וכמובן בקוסובו שהיא במובנים רבים שיא של העניין הזה.

כשמתסכלים על מה קורה בצד השני רואים שלוש, שיטות לימוד עיקריות. אחד, הם לומדים מה קורה מבחינה תפיסתית בצד השני אבל אני די מעיז להגיד שהם לא מתעמקים ב-FM 105, הם לא קוראים את המזכרים של ה-RMA, הם רואים ב-CNN.

הדבר השני הוא בעיני משמעותי. מקובל לנתח את ההתפתחות הזאת כתגובה נגד למה שהמערב עושה וזה נכון עד מידה מסוימת אבל במידה הרבה יותר משמעותית, יש פה

התפתחות תפיסתית מקבילה שמתבססת על ניתוח עצמאי שלהם של המציאות. במובן הזה זה לא Counter RMA זה Other RMA, זו התפתחות תפיסתית מקבילה.

הם יודעים שיש מהפכת מידע אבל הפרשנות שלהם היא שונה, אצלנו מהפכת המידע מובילה לכל מיני התפתחויות כמו החיבור בין Sensor ל Shooter וכו', להם יש פרשנות אחרת על מה יכולה לתת להם מהפכת המידע.

ושיטת הלימוד העיקרית היא חיכוך, הם יורים נ"ט אנחנו מקימים כל מיני דברים נגד הנ"ט, הם עוברים לתלול מסלול, אנחנו מתמגנים וכו' וכו' יש פה חיכוך מתמיד שהוא כמובן אמצעי עיקרי ללמידה.

מה רואים בשנות ה-90? רואים כמובן את ההתפתחות המאוד משמעותית בתחום הנשק המדויק. לקראת סוף העשור הזה הנשק מבוסס ה GPS אבל עוד לפני זה חימוש מדויק מסוג אחר.

רואים את ההתפתחות המשמעותית בתחום החמקנות, רואים את טילי השיוט ואת תפיסת ההפעלה שמדגישה את הפעלתם של טילי השיוט אבל לצד העליונות הטכנולוגית רואים בעיות, רואים את מזג האוויר שמאוד הגביל את הפעולה בקוסובו, רואים את ניתוח תוצאות התקיפה והם את העניין הזה מבינים היטב.

רואים את המשמעותיות ביותר פוליטיות שהאלוף איילנד נגע בהם לגבי היחס לנפגעים, וכמובן את גלי המחאה ואת הדיון על הלגיטימציה כפי שהוא מתרחש גם בישראל וגם במקומות אחרים.

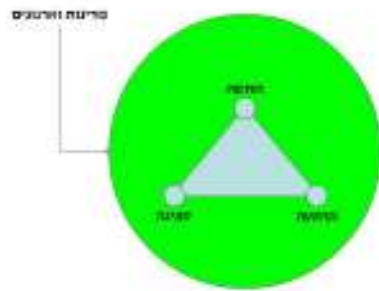
אגב, הכותרת של הכנס וחשוב להגיד את זה, מה לא רואים בשנות ה-90? לא רואים תמרון. וזו נקודה משמעותית כי התפיסה הזו מבוססת על ההנחה שצריך למנוע את התמרון שהמדינות מתקשות להחליט עליו ומכאן חשיבותו של התמרון.

מהם המרכיבים המרכזיים של התפיסה הזאת? אלה שלושת המרכיבים שלה כאשר מנתחים את הטקסטים של הצד השני וגם את הפעולות שלו.

יש לה היבטים ארגוניים, החיבור בין מדינות לארגונים, אבל יש לה גם היבטים תפיסתיים מובהקים ולמול המשולש שלנו יש להם את המשולש שלהם, זו תפיסה שאומרת צריך לשפר משמעותית את יכולה הספיגה. בעיקר בגלל היכולת הקטלנית שהתפתחה אצלנו. אנחנו צריכים להיות טובים בספיגה, ספיגה זו הסוואה והונאה, ספיגה זה מיגון, ספיגה זה מנהרות, ספיגה זה עשן. אנחנו צריכים לבסס יכולת הרתעה מהסוג שנסראללה דיבר עליה, קודם כל כדי שלא יתקפו אותנו ואם תוקפים אותנו שנוכל לסחוב את המלחמה למקומות שבהם אנחנו מרגישים יותר נוח. ואם אנחנו מנהלים את המשאבים האלה של ספיגה והרתעה מספיק טוב בסוף הצד השני ממצמץ ראשון.

אם מסתכלים על הטקסטים שלהם התפיסה הזאת עולה בצורה מאוד ברורה, בשאר אסד מדגיש את חשיבותה של הספיגה, 'אנחנו נעמוד איתן ונגיב לתוקפנות גם אם האויב ישמיד את מתקני התשתית שלנו'.

נעים קאסם בספר שלו "מבט על חיזבאללה מבפנים" מדבר על חשיבותה של ההתשה ומישהו איראני מדבר על חשיבותה של ההרתעה - 'לוחמה א-סימטרית היא אותה תורת לחימה שאיראן הפכה לפני כ-4-5 שנים לאסטרטגיה מרתיעה' המושגים האלה הם מושגים מאוד דומיננטיים בצד השני והם מתכנסים לאותה התפתחות תפיסית שאני מנסה לתאר.

רעיון אופרטיבי

דפוסי פעולה טקטיים

זה כבר הוזכר קודם ואפילו גנבו ממני את הדוגמאות אבל הנגזרת, היותר אופרטיבית של העניין הזה, זה תפיסה אסטרטגית, איך מנצחים כשמגיעים לשדה הקרב? הרעיון הזה שאנחנו קראנו לו מזווית ראייה ישראלית 'ניצחון באמצעות אי הפסד' ואפשר לראות פה בדיבור של נסראללה שהוא מחובר היטב לחשיבה של הצד השני, 'ניצחון' אומר נסראללה 'מבחינתנו הוא שההתנגדות תיותר על כנה, שלא תישבר רוחה, שלבנון לא תוכנע ותשמור על כבודה' זה טקסט מלקראת סיום מלחמת לבנון השנייה 'העובדה שנשארנו עומדים עד היום היא בחזקת ניצחון, העובדה שספגנו את המכה היא הניצחון והעובדה שהמשכנו במאבק היא הניצחון'.

הרעיון הוא באמת לנהל דיאלוג עם התמונות שיבנו את התפיסה המערבית כמו שהאלוף איילנד תיאר על מה זה ניצחון במלחמה. יודל חותם על כתב הכניעה, מצעד ניצחון במוסקבה, הדגל על הרייכסטאג, הזוג שמתנשק בטיימס סקוור, היפנים נכנעים למק'ארתור על המיזורי, התפיסה של ניצחון ברור חד משמעית. כאשר שומטים את העניין הזה זה בעצם הניצחון של הצד השני.

לישראלים יש את מערכת התמונות המקבילה שלהם, האופן שבו מסתיימת מלחמה בניצחון ברור, חד משמעי, יוסי בן חנן בתעלה, רבין מקבל את הד"ר לשם כבוד על הר הצופים, המצרים נכנעים, דגל הדיו, הצנחנים בכותל, נכנסים לעיר העתיקה וכו'.

מהרעיון היותר אופרטיבי הזה נגזרים דפוסי פעולה טקטיים אבל הוא גם מושפע מדפוסי פעולה טקטיים, ואלה דפוסי הפעולה הטקטיים שאנחנו מכירים ואני מנסה להכניס אותם פה להקשר יותר רחב. העדיפות לרק"ק, לטק"ק, לנשק בלתי קונבנציונאלי, הסוואה והונאה, מטעני צד, נ,ט, מחבלים מתאבדים, הגנה אווירית, מיגון.

הדפוסים האלה הם משותפים לישויות שדיברתי עליהם קודם והם נובעים, מהרעיון שניסיתי לתאר אותו קודם.

עכשיו זו שאלה טובה מה הם קוראים? מה הם לומדים? איך זה מתפתח? מהן המקבילות שלהם לטקסטים של תפיסת ההפעלה? מילון למונחי צה"ל, ה-FM 105 וכו'.

באופן כללי לאסלאם יש פה תפקיד מאוד מרכזי, גם כבסיס ללגיטימציה, גם כדרך לתקשר כי הרי צריך לתקשר עם אנשים שבעיקר מכירים את מערכת המושגים האסלאמית אבל גם כמודל להשראה ולחיקוי, הם לא יודו בזה אבל גם המורשת של אש"ף כפי שהיא התפתחה בשנות ה-50' ה-60' וה-70' מאוד רלוונטית לעניין הזה, הגרילה הקלאסית, לקחים ממלחמות ועד גבול מסוים השפעות חיצוניות. ברית המועצות בעיקר במהלך שנות ה-80' כשעוד הייתה ברית המועצות ואח"כ צפון קוריאה.

הייתי יכול להראות פה איך הדברים האלה מתפתחים בשלושה תחומים- פיגועי התאבדות, מינהור ואני אתן את הדוגמא של פיגועי התאבדות.

פיגועי התאבדות היו לאורך כל ההיסטוריה ואנחנו מכירים את הסיפור הזה אבל באופן שקשור לתפיסה שאני מנסה להציג זה מתחיל באיראן במלחמת איראן-עיראק כשבחור צעיר, בן 13 לפי הסיפורים האיראניים, מפוצץ את עצמו בשדה הקרב של חורמשר מתחת לטנק עיראקי, חומייני מבין מיד את הפוטנציאל של העניין הזה, הופך אותו לגיבור.

הרעיונות האלה זולגים ללבנון, בלבנון אנחנו פוגשים את זה דרך פיגועי ההתאבדות של חיזבאללה, הם חוזרים לאיראן, אנחנו רואים רחוב באיראן שנקרא על שם הבחור שלפי הסיפור ביצע את הפיגוע, רחוב שהיום נמצא ליד הרחוב של עימאד מורנייה. איפה הטקסטים האלה נמצאים? הם בעיקר נמצאים בשורה של פאתוות. איך התפתחה הדוקטרינה של פיגועי ההתאבדות היא התפתחה בעיקר בשורה של פאתוות שנכתבו בין 84' ל-90' בלבנון, במצרים, באפגניסטן, אפשר להראות פה עוד צורות של העברת ידע, מגורשי החמאס לומדים את זה ממשמרות המהפכה וחיזבאללה שאותם הם פוגשים בלבנון ואפשר לתאר את זה הלאה

נסראללה מדבר ב-08' והוא מתאר את זה באופן דומה למפקד ז", גם הוא מדבר עם הבין לבין, נסראללה בהתבוננות רטרוספקטיבית ושנות ה-00' מלאות בהתבוננות על שנות ה-90' וה-80' אצל כל הישויות האלה. מדבר על אסכולת מלחמה חדשה, זאת אחת הורסיות, לא היחידה, של ההתפתחות שאני מדבר עליה, אסכולת מלחמה חדשה שאינה דומה לשום דבר שהעולם הכיר בעבר, כזאת שנמצאת בין צבא סדיר ללוחמת גרילה, מה שהיום אחד הספונסרים של הכנס הזה, JFCOM קורא מלחמה היברידית.

מה הולך להיות הלאה? אני חושב שהצד השני, בוודאי חיזבאללה, בוודאי חמאס, בוודאי האיראנים, לפי דעתי גם אחרים, מקיימים היום דיון מאוד רציני על הלקחים של לבנון 06' ועזה 08'-09'.

בניגוד לחוכמה ולדעה המקובלת לדעתי תחושתם היא לא טובה, שנות השקט בלבנון. הדברים שהחמאס גילה ב-09' מגלים שהתפיסה הזאת כפי שהיא התפתחה בשנות ה-90' מחייבת לכל הפחות עדכון משמעותי. היא התאימה לשנות ה-90'. היא התאימה לעידן של טילי שיוט, של קשיי לגיטימציה וכו' ועכשיו היא מתמודדת עם מציאות אחרת.

בסוף יש שלוש אפשרויות שאציג בקצרה- אחת להמשיך באותה דרך, אני חושב באופן טבעי שזה מה שיעשו כי גם הצד השני לא טוב בשינויים תפיסתיים.

טיפה יותר סביר לדעתי- שיפור מהותי ביכולות. כשנסראללה היום מדבר, אני מתמקד בנסראללה מקוצר זמן אבל התבטאויות האלה מצויות אצל כל הישויות שדיברתי עליהם. הוא מדבר על עוד רקטות, הוא מדבר על עוד אמצעים, אז אפשרות שנייה זה להישאר בהגיון הזה של הרתעה, ספיגה והתשה ורק לשפר באופן משמעותי את היכולות. טילים יותר מדויקים, רקטות יותר מדויקות, לטווח יותר ארוך, עם רש"ק יותר גדול כמשהו שהוא מייצג את האפשרות הזו.

אבל אני חושב שיש אפשרות שלישית שלדעתי אינה היום על הפרק אבל בהחלט יתכן שהיא תגיע בעתיד והיא ההבנה שמלחמות ארוכות הם מרכיב די מרכזי בתזה הזאת, ככל שהמלחמה מתארכת הצד השני ממצמץ יותר, מלחמות ארוכות לא בהחלט משרתות אותם בגלל יכולת ההרס של המערב, ישראל וכו'. זה בעצם הלקח שנסראללה היה הראשון שזיהה את זה, בסוף המלחמה הוא אמר טעיתי ואח"כ הוא חזר על המושג הזה בנאום מ-07', כשנסראללה אומר 'טעיתי' לפי דעתי זו לא טעות קטנה בשיקול דעת, זו ההבנה שיש פה איזה שינוי יסודי שעכשיו צריך להתמודד איתו ויכול להיות שזה יביא גם את הצד השני להתפתחות תפיסתית שתהיה שונה מכל מה שתיארתי פה.